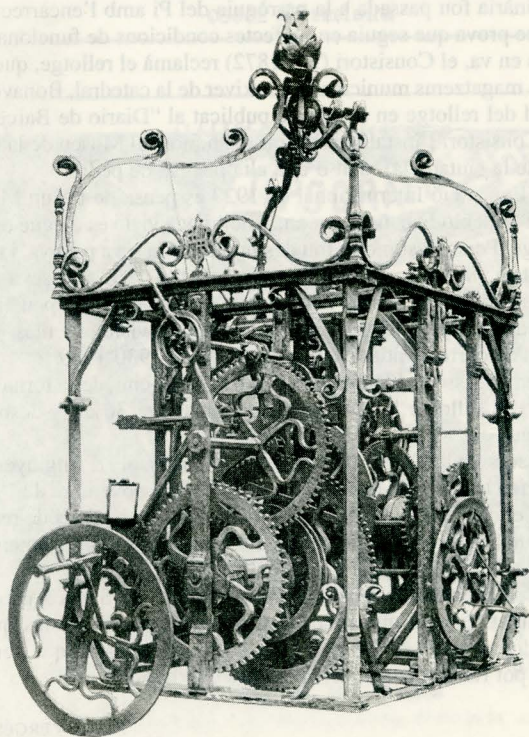

EL GRAN RELLOTGE DE BARCELONA

Fou construït a Barcelona pels rellotgers flamencs Simó Nicolau de Purmerende i Climent Ossen, ciutadà de Barcelona, encara que natural d'Utrecht. Fou el cinquè de la sèrie de sis que ha tingut la ciutat de Barcelona com a rellotges públics al campanar de les hores de la seu, on començà a funcionar oficialment el 27 de novembre de 1577. És d'estil renaixentista i exhibeix orgullosament en els quatre laterals les armes comtals i de la ciutat amb la data de 1576. Acusa influència de l'escola flamenca de rellotgeria; per exemple, té cert grau de semblança amb el rellotge-carilló de l'església de Sant Nicolau d'Utrecht.

De proporcions gegantines, és probablement el rellotge més gran del món en el seu gènere, és a dir, rellotge simple amb mecanismes únics de temps i soneria de quarts i d'hores.

El contracte per a la construcció del gran rellotge fou signat el 18 de març de 1575 i preveia que els consellers tenien un termini per a decidir si volien esferes i busques, decisió que no es va prendre. El rellotge té una alçària de 4,4 m., és de planta gairebé quadrada (2,08 × 2,40 m.) i disposa de mecanismes de quarts i d'hores. El mecanisme de temps, com era forçós entre 1300 i 1657, fou el sistema anomenat d'"agulla" i "esperit" (o, en nomenclatura internacional, de "verge" i "foliot").

El contracte preveia que els consellers pagarien el rellotge a pes. El rellotge fou públicament pesat el 17 de desembre de 1576: el pes total fou de 13.779 lliures (o sigui 5.512 Kg.), i el preu fou l'astronòmica quantitat de 3.767 lliures barceloneses.

Com a conseqüència del descobriment (per Huyghens, el 1657) de l'aplicació del pèndol a la rellotgeria, el 12-7-1685 s'acordà adaptar el mecanisme del temps a pèndol. La transformació costà 212 lliures; segons feia constar el contracte amb el rellotger Miquel Sitjar, solament calia afegir una roda nova (a part de la forquilla i el pèndol, avui perduts). El rellotge porta actualment un esperit perquè la restauració de 1976 va instal·lar-hi una reconstrucció de l'antic sistema de foliot.

El gran rellotge va funcionar 287 anys a la torre de les hores de la seu.

Quan es decidí (7-8-1863) d'emprendre el "Servei Municipal de l'Hora" i unificar tots els rellotges públics del pla de Barcelona amb el de la seu es considerà poc precís el vell rellotge, el qual fou desmuntat el 10 d'agost de 1864 per donar pas a l'actual, construït pel rellotger suís Albert Billeter.

La vella maquinària fou passada a la parròquia del Pi amb l'encàrrec que la posés al campanar, fet que prova que seguia en perfectes condicions de funcionament. Transcorreguts vuit anys en va, el Consistori (3-8-1872) reclamà el rellotge, que fou enterrat per vint anys en els magatzems municipals. L'arxiver de la catedral, Bonaventura Ribas, ressuscita el record del rellotge en un article publicat al "Diario de Barcelona" (28-6-1892). Llavors el Consistori l'instal·la amb tots els honors al Museu de la Ciutat (situat en l'antic arsenal de la ciutadella), dalt d'una alta peanya de pedra.

En acabar-se l'Exposició Internacional de 1929 es pensa de fer un Museu Etnològic en el recinte del "Pueblo Español", on amb molt poca visió es cregué oportú de portar-hi el gran rellotge. Per aquest motiu fou desmuntat de la seva peanya, i tornat a muntar provisionalment *in situ*. L'aprovació del Parlament el 1933 i la seva instal·lació a l'antic arsenal força el definitiu trasllat del rellotge, probablement cap al "Pueblo Español". Hi ha constància fotogràfica de dos muntatges provisionals més, en locals no identificats que han de correspondre a aquest període de 1930-1939.

Acabada la guerra i dissolt el Parlament, l'edifici de la ciutadella torna a ser museu, (d'"Art Modern"), i el rellotge hi fou retornat. Romangué 36 anys desmuntat en un magatzem del museu.

El 1975, professors de la Càtedra de Mecànica de l'Escola d'Enginyers Industrials de Barcelona s'oferien a restaurar-lo sense càrrec. El 27 de novembre de 1977 es pogué celebrar dignament el quart centenari del rellotge amb una cerimònia de retorn a la ciutat de la vella màquina restaurada, que tornava a funcionar simbòlicament després de 113 anys de repòs.

Actualment es pot veure a la sagristia de la Capella de Santa Agata del Museu d'Història de la Ciutat. Encara que desproveït de campanes sobre les quals actuar i sense espai per a donar cursa de 24 hores als seus contrapesos (que seria d'uns 16 metres), el rellotge pot funcionar en curts períodes d'exhibició.

Martí VERGÉS I TRIAS